

28. İstanbul Tiyatro Festivali Küratörü Mehmet Birkiye'yle Etkinlikler Üzerine Ufak Bir Söyleşi

Prof. Dr. M. Melih Korukçu¹

İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSv) tarafından ilki 1989 yılında düzenlenen Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivalinin 28.si bu yıl 22 Ekim-19 Kasım tarihleri arasında gerçekleştirildi. Daha önce direktörlük sistemiyle oluşturulan festival 2022 yılından itibaren küratöryal yaklaşımla düzenlenmeye başlandı. Festivalin iki yıllığına seçilen ilk küratörü tiyatro yönetmeni Işıl Kasapoğlu'ydu. 28. ve 29. Tiyatro festivallerinin küratörü olarak belirlenen isim ise ülkemizin önemli tiyatro yönetmenlerinden Mehmet Birkiye oldu. İstanbul Aydın Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Drama ve Oyunculuk Bölümü başkanlığını da yürüten Mehmet Birkiye'yle küratörlüğünü üstlendiği festivalin ilk yılıyla ilgili konuştuk;

Resim 1. İKSv 28. İstanbul Tiyatro Festivali Afışı

¹ Prof. Dr. Münip Melih Korukçu, İAÜ, Güzel Sanatlar Fakültesi, Drama ve Oyunculuk Bölümü Öğretim Üyesi.

M. Melih Korukçu: Sizce, İstanbul Tiyatro Festivalinin bir süreliğine seçilen küratörlük sistemiyle düzenlenmesi fikrinin olumlu ve olumsuz yanları nelerdir?

Mehmet Birkiye: Küratörlük sistemine dair bu soruya cevap vermek için henüz daha erken. Bir süre daha geçmesi gerektiğini düşünüyorum. Ayrıca benim küratör olarak bu konuya olumlu veya olumsuz şekilde yaklaşmam pek doğru olmayabilir. Elbette her iş için artılar veya eksiler, bazı sorunlar olabilir fakat sanıyorum dışarıdan, tarafsız bir gözün bunu değerlendirmesi daha doğru olacaktır.

M. Melih Korukçu: İstanbul Tiyatro Festivali'nin bu yılki küratörü olarak, tiyatro sanatına ilişkin bakışınız festivale nasıl yansıdı?

Mehmet Birkiye: Bu sözü dikkatli kullanmak istiyorum: Benim tiyatro anlayışım da metin önemli bir yer tutuyor; metin ve oyuncular... Hangi üslupta olursa, nasıl bir tiyatro olursa olsun metnin ve oyuncuların önemli görüldüğü bir tiyatro anlayışım var. Bunu yansıtmaya çalıştım. Sonuç itibarıyla, elbette her küratörün yapacağı gibi dünyaya açılan bir pencere olarak belli bir nitelik gözeterek hangi oyunun uygun olacağına dair bir karar verdim.

M. Melih Korukçu: Bu yılki festival programını oluştururken hangi temalara veya sanatçılara ağırlık verdiniz?

Mehmet Birkiye: Aslında bu yıl festivalde bir temadan çok, dramatik karakterler üzerinden bir yaklaşım sergilemeye çalıştım. Trajik karakterler ile günlük hayattaki karakterler arasında bir fark var mı? Aslında günlük hayattaki karakterler de trajedinin bir parçası mı? Onlar da aynı durumları, şartları, acıları paylaşıyor mu? Tragedya tüm insanlığın temsilini gerçekleştiriyor

mu? Gibi benzeri sorular ışığında seçimleri yapmaya çalıştım.

M. Melih Korukçu: Festivalde yer alan uluslararası prodüksiyonlar ve Türkiye'den katılan yapımlar arasında bir denge kurmak için nasıl bir strateji izlediniz? Özellikle yerli yapımlar için nasıl bir seçim süreci izlendi?

Mehmet Birkiye: Bu dengeyi aslında elinizdeki bütçe imkânları kuruyor. Ben niceliğe dair şöyle bir denge kurmaya çalıştım: Dışarıdan bir oyun geliyorsa üç tane de yerli oyun olmalı. Diğer yandan temel arayışım, yerli oyunların bizim kendi gündelik hayatımızın, yaşadığımız coğrafyanın taşıdığı şartların, geleceğe dair ön gördüğümüz sorunların karakterler ve dramatik durumlar ile yansıtılması oldu. Yabancı oyunlarda ise onların yerel sorunlarından ziyade tüm insanlığın durumunu ifade edebilecek karakterlerin, dramatik durumların ele alındığı oyunlar seçmeye çalıştım.

M. Melih Korukçu: Festival programında yer alan yerli oyunların seçiminde nasıl bir süreç izlendi?

Mehmet Birkiye: Şöyle bir süreç izledik: Belli şartlar oluşturduk ve bu şartlara uyan tiyatrolara teklifler götürdük. Sağ olsun bütün arkadaşlar da bu tekliflere cevap verdi. Bazıları için uygunluk sağlanabildi, kimileri için imkânlarımız müsait olamadı; bunlar arasından seçimlerde bulunduk. Aslında bir başvuru sistemimiz yok fakat bazı arkadaşlar başvuruda bulundu. Biz de onları reddetmedik ve değerlendirmeye aldık. Seçim süreci böyle gelişti.

M. Melih Korukçu: Bu yıl festivale Shakespeare yorumları dikkat çekiyor, bunun üzerine neler söyleyebilirsiniz?

Mehmet Birkiye: İnsanlığın bir ortak noktası varsa herhalde bu ortak noktayı en iyi

değerlendiren, sahne üstüne getiren kişilerden biri Shakespeare. Shakespeare'in oyunlarının festivalde ağırlıklı olarak yer alması bu bağlamda düşünülebilir.

M. Melih Korukçu: Comédie-Française gibi köklü bir tiyatro topluluğunun İstanbul Tiyatro Festivali'ne ilk kez katılması festivalin uluslararası boyutuna nasıl katkı sağladı?

Mehmet Birkiye: Comédie-Française'in ilk defa Türkiye'ye gelmesi tabii ki Türk seyirci-

si ve tiyatrocuları adına önemli bir etkinlik. Festivale şöyle bir katkısı olacağını düşünüyorum: Öncelikle festivali daha dikkat çekici hale getirecektir ve diğer tiyatrolar da bu festivalde yer almak için daha istekli olacaktır. Buradan "isteksizlerdir" demek istediğim anlaşılmamalı fakat bu nihayetinde İstanbul Tiyatro Festivalinin dünya çapında bir festival olduğunun kanıtı olarak değerlendirilecektir.

Resim 2. Prof. Mehmet Birkiye ile Söyleşi

M. Melih Korukçu: Festivalde yer alan iki oyun sizin yönetmenliğinin imzasını taŒımakta. Bu oyunlarla ilgili neler söylemek istersiniz?

Mehmet Birkiye: Biliyorsunuz oyunlarımdan bir tanesi *İstanbul Mon Amour*.  nceki dönemde küratör olan IŒıl Kasapoğlu'nun fikri. İKSV de onun mirasını sürdürüyor ve bu çok hoŒ bir yaklaŒım. Bu sene olan oyunları da ben sahneledim.     tane İstanbul hik yesi var içerisinde ve seyirci bu hik yeleri deĐiŒik mek nlarda, İstanbul'un içinde de yürüyerek bir tiyatrodan diğer tiyatroya giderek İstanbul'a dair deĐiŒik hik yeleri izliyor. Bu sefer de aŒk-nefret iliŒkisi üzerine kurulu   tane İstanbul hik yesi izledi seyirci. Diğer oyunum da Kocaeli Œehir Tiyatrosunda sahnelediğim *SavaŒ ve BarıŒ*. Büyük bir epik anlatının sahneye uyarlanması. İki bölümden oluŒacak ve 1. Bölümü Œimdi ger ekleŒtirdik. 2. Bölümü de tiyatrunun uygunluğuna göre önümüzdeki sene veya daha sonra ger ekleŒecek. İki oyunun festivalde yer alması bu bağlamda ger ekleŒti aslında.

M. Melih Korukçu: Festivalde pr miyer yapacak yerli yapımlar arasında özellikle dikkat çeken projeler neler? Seçim yapma-

nızı istemek haksızlık olabilir ancak sizce bu festivalin en dikkate değer oyunu hangisi, neden?

Mehmet Birkiye: Haklısınız, aslında bir seçim yapmayı etik bulmuyorum ve bütün oyunlar -kendi bağlamları içerisinde- biriciktir; oraya harcanan emek, zaman ve gayretle bunu hak etmiŒlerdir. Benim bu konuda bir değerlendirme yapmamın doğru olmayacağı gibi onların birbirinden ayıracak bir d Œ nceye sahip değilim.

M. Melih Korukçu: Sonuç olarak ortaya çıkan festival programı sizi ne derece tatmin etti? Sonuçtan memnun musunuz?

Mehmet Birkiye: Œ yle bir  l  kuydum kendime: Öncelikle seyircinin festivale nasıl bir tepki göstereceğini değerlendirmek istedim. Festivale dahil ettiğimiz oyunlara seyircinin tepkisi festivalinin tatmin edici olduğu veya olmadığı yönünde bir bilgi verecekti bana. Ve geri bildirimler doğrultusunda seyircinin festivalden tatmin olduğu görülmektedir. Bu yüzden festivalin benim için de tatmink r geçtiğini söyleyebilirim.

M. Melih Korukçu: Zaman ayırıp d Œ ncelerinizi paylaŒtıĐınız için teŒekk r ederiz.